POTENȚIALUL ECOTURISTIC AL REGIUNII DE DEZVOLTARE CENTRU A REPUBLICII MOLDOVA

THE ECOTOURISM POTENTIAL OF CENTER DEVELOPMENT REGION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Vitalie SOCHIRCĂ, ORCID: 0000-0003-3924-2253
Tatiana DUDNICENCO, ORCID: 0000-0003-0484-6372
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 502.1:338.48(478)

e-mail: vitalie.sochirca@usm.md
e-mail: tatiana.dudnicenco@usm.m

The paper aimed the ecotourism potential evaluation of the Center Development Region of the Republic of Moldova. As a result of the investigations carried out, the protected areas of this region were briefly described, which represent true pearls for the practice of ecotourism both at the national and international level. Thus, the territory of the Center Development Region of the Republic of Moldova possesses 401 natural state protected areas (1 national park – Orhei), 3 scientific reserves, 28 geological and paleontological monuments, 14 hydrological monuments, 4 botanical monuments represented by sectors representative with forest vegetation, 276 centuries-old trees, 26 natural forest reserves, 3 natural reserves of medicinal plants, 20 landscape reserves, 1 resource reserve, 14 areas with multifunctional management, 8 monuments of landscape architecture, 1 dendrological garden, 1 botanical garden and 1 zoo, which facilitates the practice of ecotourism in this region.

Cuvinte-cheie: ecoturism, arie protejată, rezervaţie peisajeră, monument al naturii.

INTRODUCERE

Turismul ecologic (ecoturismul) a devenit în perioada actuală o componentă de bază a vieţii social-economice. Ecoturismul este o formă de turism ce are ca scop principal practicarea turismului prietenos mediului şi pune accent pe educarea turiștilor în ceea ce privește protecția şi conservarea mediului natural, iar drept „materie primă" sau destinație a turiștilor sunt ariile naturale protejate. Este cunoscut faptul că turiștii dau preferință vizitării rezervațiilor peisajere şi monumentelor naturii, care deseori nu corespund criteriilor Uniunii Internaționale de Conservare a Naturii înaintate față de aceste categorii de arii protejate. În aceste arii, conform Legii privind fondul de arii naturale protejate de stat din 1998, se permite practicarea turismului în mod organizat şi controlat [1]. În studiul de față ne-am propus să prezentăm potențialul ecoturistic ale Regiunii de Dezvoltare Centru (RDC) a Republicii Moldova pentru o valorificare ulterioară a acestuia în vederea sporirii nivelului economic și a conservării biodiversității acestui areal.

MATERIAL ȘI METODE

În calitate de obiect de studiu au servit ariile naturale protejate de stat din RDC a Republicii Moldova. În cadrul realizării cercetărilor au fost utilizate următoarele metode: descriptivă; aprecierea indicatorilor de determinare a resurselor turistice; cartografică; comparativă; anchetarea; analize diagnostice şi de prognozare, analiza bibliografiei; cercetări pe teren. În scopul punerii în valoare a ariilor naturale protejate cu valenţe turistice au fost utilizaţi următorii indicatori de determinare a potenţialului turistic: al reliefului, hidrografiei, florei şi faunei, a favorabilităţii climatice pentru turism-al ariilor naturale protejate [2; 3].

REZULTATE ȘI DISCUȚII

RDC a Republicii Moldova include 13 raioane: Anenii Noi, Călăraşi, Criuleni, Dubăsari, Hâncești, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Rezina, Strășeni, Şoldăneşti, Teleneşti, Ungheni şi municipiul Chişinău. RDC este destul de bogată în monumente ale naturii, istorice şi culturale. Pe teritoriul regiunii s-au păstrat urmele aşezărilor din trecut: horodişti, cetăţi, mănăstiri, floră și faună fosilă etc. Un interes deosebit pentru turiştii care practică turismul ecologic, prezintă ariile naturale protejate din regiune. Astfel, conform anexelor la Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat nr. 1538-XIII din 25.02.1998, cu modificările ulterioare [1], pe baza datelor din literatura de specialitate [4-9], precum și a deplasărilor în teren, ariile naturale protejate din RDC care prezintă interes pentru practicarea turismului ecologic sunt prezentate în continuare.

I. Parcul național „Orhei”, cu suprafața de 33792,09 ha, amplasamentul – Întreprinderea pentru Silvicultură Orhei: ocoalele silvice Ivancea, Selişte, Vatici, Teleşeu; Întreprinderea pentru Silvicultură Călăraşi: ocolul silvic Bravicea; comunele (satele) Morozeni, Ghetlova, Puţintei, Neculăieuca, Vatici, Donici, Teleşeu, Selişte, Peresecina, Ivancea, Pohorniceni, Trebujeni din raionul Orhei; comuna Codreanca și satele Ţigăneşti, Românești din raionul Strășeni; comuna Săseni şi satul Bravicea din raionul Călăraşi; comuna Maşcăuţi din raionul Criuleni.

II. Rezervații științifice în număr de trei: ***Codru/Codrii*** (în unele acte are statut de Rezervație naturală), cu suprafaţa de 5177 ha, amplasamentul – raionul Strășeni, satul Lozova, deţinătorii de terenuri – autoritatea centrală de mediu; ***Iagorlâc***, cu suprafaţa de 836 ha, amplasamentul – raionul Dubăsari, satul Goian, deţinătorii de terenuri – autoritatea centrală de mediu; ***Plaiul Fagului***, cu suprafaţa de 5642 ha, amplasamentul – raionul Ungheni, satul Rădenii Vechi, deţinătorii de terenuri – autoritatea centrală de mediu.

III. Monumente ale naturii (prezentate pe raioane)

A. Geologice şi paleontologice

– **Raionul Anenii Noi:** ***Amplasamentul de faună de lângă satul Calfa***, cu suprafaţa de 35 ha, amplasamentul – satul Calfa, la est de podul peste calea ferată, pe malul drept al râului Bâc, deţinătorii de terenuri – Cooperativa Agricolă de Producţie „Vierul”.

– Raionul Călăraşi: ***Cariera „Cimitirul Cailor”***, cu suprafaţa de 2 ha, amplasamentul – la nord de satul Păuleşti, deţinătorii de terenuri – Societatea pe Acţiuni “Pă-

uleşti"; ***Râpa lui Tofan***, cu suprafaţa de 5 ha, amplasamentul – la marginea vestică a satului Vălcineţ, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Vălcineţ"; ***Râpa „În Dos"***, cu suprafaţa de 2 ha, amplasamentul – la 1 km sud de satul Sipoteni, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Sipoteni".

– **Raionul Criuleni:** ***Soluri fosile pe terasele nistrene***, cu suprafaţa de 44 ha, amplasamentul – la nord-vest de satul Mălăieşti, ocolul silvic Vadul lui Vodă, Mălăieşti, parcela 13, subparcela 6, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Chişinău; ***Aflorimentul Goian***, cu suprafaţa de 2 ha, amplasamentul – la 0,5 km de intersecţia autostrăzilor Leuşeni şi Chişinău-Criuleni, ocolul silvic Vadul lui Vodă, Leuşeni-IV, parcela 32, subparcela 1, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Chişinău; ***Peştera surprizelor***, cu suprafaţa de 0,4147 ha, amplasamentul – la 2 km nord-est de oraşul Criuleni, trupul de pădure Zolonceni, parcela 27, subparcela D, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Chişinău.

– Raionul Dubăsari: ***Vâlceaua „La Humărie"***, cu suprafaţa de 64 ha, amplasamentul – la vest de satul Ustia, pe versantul stâng al râului Răut, ocolul silvic Criuleni, Răculeşti, parcela 10, subparcelele 8-18, deţinător de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Chişinău.

– Raionul Ialoveni: ***Râpele de la Văsieni***, cu suprafaţa de 3 ha, amplasamentul – pe versantul drept al văii râului Botna, la vest de spital, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricoă „Văsieni"; ***Aflorimentul Costeşti***, cu suprafaţa – 1 ha, amplasamentul – la nord de satul Costeşti, pe coasta stângă a văii râului Botna, lângă drumul spre Mileştii Mici, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Costeşti, Societatea pe Acţiuni „Ialoveni"; ***Reciful Ialoveni***, cu suprafaţa de 3 ha, amplasamentul – lângă oraşul Ialoveni, pe drum spre satul Costeşti, pe malul stâng al râului Işnovăţ, deţinătorii de terenuri – Asociaţia Ştiinţifică de Producţie „Codru".

– **Raionul Nisporeni:** ***Hârtopul de lângă oraşul Nisporeni***, cu suprafaţa de 200 ha, amplasamentul – la 6 km sud de oraşul Nisporeni, pe malul stâng al râului Nârnova, deţinătorii de terenuri – Firma Agricolă „Nisporeni"; ***Fractura tectonică Selişte***, cu suprafaţa de 240 ha, amplasamentul – la 1 km sud de satul Selişte, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Moldova".

– Raionul Orhei: ***Amplasament de vertebrate fosile***, cu suprafaţa de 2 ha, amplasamentul – la marginea de vest a satului Pocşeşti, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Donici; ***Defileul Orhei***, cu suprafaţa de 100 ha, amplasamentul – oraşul Orhei, deţinătorii de terenuri – Primăria oraşului Orhei; ***Recif pe malul râului Răut***, cu suprafaţa de 3 ha, amplasamentul – satul Piatra, malul drept al râului Răut, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Pohorniceni; ***Stânca Mâgla***, cu suprafaţa de 3 ha, amplasamentul – la 0,5 km nord-vest de satul Piatra, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Piatra.

– **Raionul Rezina:** ***Amplasamentul de floră fosilă de lângă satul Ignăţei***, cu suprafaţa de 1 ha, amplasamentul – la sud de satul Ignăţei lângă punctul trigonometric 225,5 m, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Ignăţei; ***Amplasament fosil de dinoteriu***, cu suprafaţa de 1 ha, amplasamentul – la sud de satul Pripiceni-Răzeşi, coasta dreaptă

a văii râului Cogâlnic, deținătorii de terenuri – Primăria satului Pripiceni-Răzeşti; ***Cariera din Boşerniţa (părăsită)***, cu suprafaţa de 5 ha, amplasamentul – la vest de satul Boşerniţa, deţinătorii de terenuri – Primăria oraşului Rezina; ***Argile etuliene pe malul Nistrului***, cu suprafaţa de 3 ha, amplasamentul – la vest de satul Ciorna, deţinătorii de terenuri – Primăria oraşului Rezina.

– **Raionul Străşeni:** ***Cariera „Cazacu”***, cu suprafaţa de 3 ha, amplasamentul – la nord de staţia de cale ferată Vatra, deţinătorii de terenuri – Primăria municipiului Chişinău; ***Râpa “La Chetrărie”***, cu suprafaţa de 3 ha, amplasamentul – la est de satul Vorniceni, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Vorniceni.

– **Raionul Şoldăneşti:** ***Profilul geologic de lângă satul Socola***, cu suprafaţa de 10 ha, amplasamentul – la sud-vest de satul Socola, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Ştefan Vodă”; ***Aflorimentul Răspopeni***, cu suprafaţa de 15 ha, amplasamentul – la 1 km sud de satul Răspopeni, pe drumul spre satul Ignăţei, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Răspopeni”; ***Cariera părăsită de lângă staţia de cale ferată Şoldăneşti***, cu suprafaţa de 1 ha, amplasamentul – la vest de staţia de calea ferată Şoldăneşti şi la nord de satul Olişcani, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Biruinţa”.

– **Raionul Ungheni:** ***Terasa levantină din zona codrilor***, cu suprafaţa de 5 ha, amplasamentul – la 1,5 km sud-est de satul Buciumeni, pe panta stângă a vâlcelei râului Gârla-Mare, la cumpăna apelor, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Buciumeni”; ***Panta abruptă de lângă satul Sineşti***, cu suprafaţa de 1 ha, amplasamentul – la 2 km sud-vest de satul Sineşti, pe panta stângă a vâlcelei râului Pojarna, Tincău, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Sineşti”.

B. Hidrologice

– Raionul Călăraşi: ***Apele minerale din satul Hârjauca***, cu suprafaţa de 1,5 ha, amplasamentul – satul Hârjauca, în partea de jos a vâlcelei Hârtop, deţinătorii de terenuri – sanatoriul „Codru”; ***Izvoarele nr.1 şi nr.2 din satul Nişcani***, cu suprafaţa de 1 ha, amplasamentul – satul Nişcani, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Nişcani”; ***Izvorul lui Ştefan cel Mare***, cu suprafaţa de 0,5 ha, amplasamentul – la est de satul Vălcineţ, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Vălcineţ.

– **Raionul Criuleni:** ***Izvoarele minerale din satul Oniţcani***, cu suprafaţa de 1,5 ha, amplasamentul – câte două izvoare în satul Oniţcani şi în valea râului Rădi, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Oniţcani”.

– **Raionul Dubăsari:** ***Havuzul Mare***, cu suprafaţa de 1 ha, amplasamentul – la sud de oraşul Dubăsari, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Puti Ilicea”.

– **Raionul Hânceşti:** ***Izvorul din satul Nemţeni***, cu suprafaţa de 0,5 ha, amplasamentul – în centrul satului Nemţeni, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Hlopeşti”.

– **Raionul Orhei:** ***Izvorul din satul Cucuruzeni***, cu suprafaţa de 0,5 ha, amplasamentul – pe malul drept al râului Cogâlnic, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Frunze”; ***Izvorul din satul Izvoare***, cu suprafaţa de 0,5 ha, amplasamentul – satul Izvoare, în ograda dlui Caraman V., deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă

„Glia”; ***Izvorul din satul Jeloboc***, cu suprafaţa de 10 ha, amplasamentul – la 1 km sud-est de satul Jeloboc, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Piatra.

– **Raionul Rezina:** ***Izvoarele din satul Horodişte***, cu suprafaţa de 1,5 ha, amplasamentul – satul Horodişte, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Horodişte.

– **Raionul Şoldăneşti:** ***Izvorul Cărăuşilor***, cu suprafaţa de 0,5 ha, amplasamentul – satul Climăuţii de Jos pe panta dreaptă a râuleţului, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Nistru”; ***Izvoarele din preajma satului Zahorna***, cu suprafaţa de 1 ha, amplasamentul – satul Zahorna, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Moldova”; ***Izvorul din satul Sămăşcani***, cu suprafaţa de 1,5 ha, amplasamentul – satul Sămăşcani, în vale, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Şevcenko”.

– **Raionul Teleneşti:** ***Izvoarele din satul Ordăşei***, cu suprafaţa de 1,2 ha, amplasamentul – coasta stângă a râului Răut, satul Ordăşei, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Ordăşei.

C. Botanice

C1. Sectoare reprezentative cu vegetaţie silvică:

– Raionul Anenii Noi: ***Schinoasa Mare***, cu suprafaţa de 15 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Anenii Noi, Schinoasa Mare, parcela 5, subparcela 3, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Chişinău.

– **Raionul Călăraşi:** ***Hârjauca-Sipoteni***, cu suprafaţa de 5,4 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Hârjauca, Hârjauca-Sipoteni, parcela 36, subparcelele 8, 10, 31, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Călăraşi.

– **Raionul Criuleni:** ***Pădure de plop***, cu suprafaţa de 0,3 ha, amplasamentul – satul Dubăsarii Vechi, deţinătorii de terenuri – Societatea pe Acţiuni „Dubăsarii Vechi”; ***Pogoreloe***, cu suprafaţa de 5,6 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Grigoriopol, Pogoreloe, parcela 27, subparcela 6 , deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Bender.

C2. Arbori seculari – în număr de 276.

IV. Rezervaţiile naturale (prezentate pe raioane)

A) Silvice

– Raionul Anenii Noi: ***Voinova***, cu suprafaţa de 27 ha, amplasamentul – la nord de satul Şerpeni, ocolul silvic Anenii Noi, Voinova, parcela 41, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Chişinău.

– **Raionul Călăraşi:** ***Sadova***, cu suprafaţa de 229 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Călăraşi, Sadova, parcelele 33, 34, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Călăraşi; ***Boguş***, cu suprafaţa de 89 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Hârjauca, Vila Hârjauca, parcela 26, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Călăraşi; ***Leordoaia***, cu suprafaţa de 158 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Hârjauca, Hârjauca-Sipoteni, parcela 31, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Călăraşi; ***Scăfăreni***, cu suprafaţa de 97 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Hârjauca, Scăfăreni, parcela 49, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Călăraşi; ***Voinova***, cu suprafaţa de 192 ha, amplasamentul – la vest de satul Oneşti, ocolul silvic Pituşca, Voinova, parcela 11, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Călăraşi.

– **Raionul Criuleni:** ***Dubăsari***, cu suprafaţa de 93 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Grigoriopol, Dubăsari, parcela 38, subparcelele 14, 20-22, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Bender; ***Zoloceni***, cu suprafaţa de 69 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Criuleni, Zoloceni, parcela 24, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Chişinău;

– **Raionul Hâncești:** ***Dancu***, cu suprafaţa de 131 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Cărpineni, Dancu, parcelele 2, 3, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Hâncești; ***Nemţeni***, cu suprafaţa de 20,9 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Oneşti, Nemţeni, parcela 2 subparcelele 2, 3, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Hâncești; ***Sărata Galbenă***, cu suprafaţa de 220 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Cărpineni, Sărata Galbenă, parcelele 28, 32, 33, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Hâncești; ***Vila Caracui***, cu suprafaţa de 84 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Bozieni, Vila Caracui, parcela 37, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Hâncești; ***Sărata-Răzeşi***, cu suprafaţa de 27 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Cărpineni, Sărata-Răzeşi, parcela 15, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Hâncești; ***Pogăneşti***, cu suprafaţa de 203 ha, amplasamentul – la vest de satul Sărata-Răzeşi (raionul Leova), ocolul silvic Cărpineni, Pogăneşti-II, parcela 14, subparcelele 1, 4-7, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Hâncești.

– **Raionul Ialoveni:** ***Moleşti***, cu suprafaţa de 5 ha, amplasamentul – la 2 km sud de satul Moleşti, ocolul silvic Răzeni, Vila Moleşti – Răzeni, parcela 11, subparcela 1; parcela 12, subparcela 3, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Cimişlia; ***Sector-etalon de pădure***, cu suprafaţa de 110,2 ha, amplasamentul – între satele Malcoci şi Condriţa, ocolul silvic de scumpie Scoreni, Scoreni, parcela 22, subparcelele 1, 2, 4, 7; parcela 23, subparcela 3, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Străşeni.

– **Raionul Nisporeni:** ***Selişte-Leu***, cu suprafaţa de 315 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Păruceni, Selişte-Leu, parcela 27-30, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni; ***Cabac***, cu suprafaţa de 24,7 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Iurceni, Cabac, parcela 7, subparcela 17; parcela 8, subparcela 20; parcela 11, subparcela 6, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni; ***Zberoaia – Lunca***, cu suprafaţa de 147,9 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Grozeşti, Zberoaia-Lunca parcela 8, subparcelele 1-41, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni.

– **Raionul Orhei:** ***Cobâleni***, cu suprafaţa de 33,5 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Susleni, Cobâleni, parcela 1, subparcela 2; parcela 2, subparcelele 1, 3, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Orhei; ***Vâşcăuţi***, cu suprafaţa de 24 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Susleni, Cobâleni, parcela 1, subparcela 2; parcela 2, subparcelele 1, 3, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Orhei.

– **Raionul Străşeni:** ***Condriţa***, cu suprafaţa de 61 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Condriţa, Condriţa, parcela 17, subparcela 1, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Străşeni; ***Roşcani***, cu suprafaţa de 134 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Ghidighici, Rădeni, parcelele 10, 11, subparcelele 6, 7, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Chişinău.

– **Raionul Şoldăneşti:** ***Hligeni***, cu suprafaţa de 70 ha, amplasamentul – la nord-vest de satul Mateuţi, ocolul silvic Şoldăneşti, Hligeni, parcela 31, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Soroca.

– **Raionul Teleneşti:** ***Ghiliceni***, cu suprafaţa de 38 ha, amplasamentul – la sud-vest de satul Ghiliceni, ocolul silvic Mândreşti, Ghiliceni, parcela 24, subparcelele 1, 9, 11, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Teleneşti; ***Teleneşti***, cu suprafaţa de 111 ha, amplasamentul – la nord de satul Crăsnăşeni, ocolul silvic Teleneşti, Vila Teleneşti, parcela 50, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Teleneşti.

B) De plante medicinale

– Raionul Hâncești: ***Logăneşti***, cu suprafaţa de 710 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Logăneşti, Vila Logăneşti, parcelele 13-15, 18-20, 23, 24, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Hâncești; ***Sărata Galbenă***, cu suprafaţa de 424 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Cărpineni, Sărata Galbenă parcelele 24, 30, 31, 35, 36, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Hâncești.

– **Raionul Nisporeni:** ***Seliște***, cu suprafaţa – 315 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Păruceni, Seliște- Leu, parcelele 27-30, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni.

V. Rezervaţii peisajere (de peisaje geografice) – prezentate pe raioane

– Raionul Anenii Noi: ***Pădurea Hârbovăţ***, cu suprafaţa de 2218 ha, amplasamentul – între satele Hârbovăţ şi Bulboaca, ocolul silvic Hârbovăţ, Vila Hârbovăţ, parcelele 8-36, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Bender; ***Teliţa***, cu suprafaţa de 124 ha, amplasamentul – la est de satul Teliţa, ocolul silvic Anenii Noi, Hârtop, parcelele 50-51, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Chişinău.

– **Raionul Călăraşi:** ***Ţigăneşti***, cu suprafaţa de 680 ha, amplasamentul – între satele Săseni, Tabăra, Ţigăneşti, Bravicea, ocolul silvic Bravicea, Bravicea, parcelele 50, 51, 58, 61, 62, 64, 65, 67, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Călăraşi (580 ha), Întreprinderea Agricolă „Codreanca” (100 ha); ***Voloca Verbca***, cu suprafaţa de 407 ha, amplasamentul – între satele Sadova şi Rassvet, ocolul silvic Pituşca, Voloca Verbca, parcelele 45-48, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Călăraşi; ***Căbăieşti–Pârjolteni***, cu suprafaţa de 1213 ha, amplasamentul – între satele Căbăieşti, Pârjolteni, Seliştea Nouă, ocolul silvic Călăraşi, Căbăieşti – Pârjolteni, parcelele 47-56, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Călăraşi; ***Temeleuţi***, cu suprafaţa de 209 ha, amplasamentul – între satele Temeleuţi şi Vălcineţ, ocolul silvic Călăraşi, Temeleuţi, parcelele 12, 13, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Călăraşi.

– **Raionul Dubăsari:** ***Valea Seacă „Tamaşlâc”***, cu suprafaţa de 394 ha, amplasamentul – la nord-est de oraşul Grigoriopol, ocolul silvic Grigoriopol, Geamanat, parcelele 18, 19; Popeasca, parcelele 14-17, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Bender.

– **Raionul Hâncești:** ***Pădurea din Hâncești***, cu suprafaţa de 4499 ha, amplasamentul – între satele Lăpuşna şi Mereşeni, ocolul silvic Logăneşti, Vila Logăneşti, parcelele

35-37, 42-44; ocolul silvic Mereşeni, Vila Hâncești, parcelele 1-5, 8-13, 16-23, 26-31, 33-39, 41-45, deținătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Hâncești.

– **Raionul Nisporeni:** ***Cazimir – Mileşti***, cu suprafaţa de 500 ha, amplasamentul – între satele Mileşti, Bălăneşti, Găureni ocolul silvic Păruceni, Cazimir – Mileşti, parcelele 3-7, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni; ***Vila Nisporeni***, cu suprafaţa de 3499 ha, amplasamentul – la sud-est de oraşul Nisporeni, ocolul silvic Nisporeni, Nisporeni, parcelele 7-38, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni; ***Dolna***, cu suprafaţa de 389 ha, amplasamentul – la sud de satul Dolna, ocolul silvic Iurceni, Dolna, parcelele 4-6, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Nisporeni.

– **Raionul Orhei:** ***Pohrebeni***, cu suprafaţa de 1049 ha, amplasamentul – între satele Pohrebeni şi Voroneţ, ocolul silvic Pohrebeni, Pohrebeni, parcelele 14-35, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Orhei; ***Trebujeni***, cu suprafaţa de 500 ha, amplasamentul – între satele Furceni şi Trebujeni, ocolul silvic Susleni, Jeloboc-Furceni, parcelele 51, 52; ocolul silvic Ivancea, Trebujeni, parcelele 31, 32, 34, 35, 37, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Orhei (436 ha), Primăria satului Trebujeni (64 ha).

– **Raionul Rezina:** ***Saharna***, cu suprafaţa de 674 ha, amplasamentul – la vest de satul Saharna, ocolul silvic Rezina, Saharna, parcelele 17-23, 25-28; Saharna – Zemstvo, parcela 29, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Orhei; ***Ţipova***, cu suprafaţa de 306 ha, amplasamentul – împrejurimile satului Ţipova, ocolul silvic Pohrebeni, Stânca-Horodişte, parcela 42; Horodiște-Funduc, parcelele 43, 44; Scala-Stânca, parcela 45, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Orhei (204 ha), Întreprinderea Agricolă „Lalova” (102 ha).

– **Raionul Străşeni:** ***Căpriana – Scoreni***, cu suprafaţa de 1762,4 ha, amplasamentul – între satele Lozova, Vorniceni, Pănăşeşti, Truşeni, Cojuşna, ocolul silvic Căpriana, Căpriana, parcela 21, subparcelele 7-14; parcela 27, subparcelele 4-13; parcela 33, subparcelele 2, 3, 5; parcelele 28-30, 34-36; ocolul silvic Scoreni, Scoreni, parcelele 1-8, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Străşeni.

– **Raionul Şoldăneşti:** ***Climăuţii de Jos***, cu suprafaţa de 668 ha, amplasamentul – la sud de satul Climăuţii de Jos, ocolul silvic Şoldăneşti, Climăuţi, parcelele 5-9; Socola, parcelele 10, 11; Pridnestrovscoe, parcela 1, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Soroca; ***Dobruşa***, cu suprafaţa de 2364 ha, amplasamentul – între satul Olişcani şi râul Ciorna, ocolul silvic Olişcani, Olişcani-Prisaca, parcelele 22, 23; Dobruşa, parcelele 14-17, subparcelele 1-11, 13-26; parcelele 18-21, 24-37, 40- 44, subparcelele 1-16; parcela 45, subparcelele 1-6; parcelele 46-57, subparcelele 1-11; parcela 58, subparcelele 1-20; parcelele 59-68, 70, 71, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Soroca; ***Poiana Curătura***, cu suprafaţa de 692 ha, amplasamentul – între satele Poiana şi Tarasova (raionul Rezina), ocolul silvic Şoldăneşti, Poiana, parcelele 12, 13; Curătura-Tabora, parcelele 14-17; Curătura-Corn, parcela 18, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Soroca.

– **Raionul Ungheni:** ***Valea Mare***, cu suprafaţa de 373 ha, amplasamentul – la sud de oraşul Ungheni, ocolul silvic Ungheni, Valea Mare, parcela 25; Moreni-Balta, parcelele 26, 27, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Ungheni.

VI. Rezervaţiile de resurse: ***Cernoziom levigat gras al zonei silvice centrale a Moldovei***, cu suprafaţa de 4 ha, amplasamentul – satul Ivancea, sectorul 1 al asolamentului de câmp, câmpul nr.8 , deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Ivancea", raionul Orhei.

VII. Arii cu management multifunctional (prezentate pe raioane)

A) Sectoare reprezentative cu vegetaţie de luncă:

– **Raionul Orhei:** ***Luncă cu dumbravnic***, cu suprafaţa de 10 ha, amplasamentul – lunca inundabilă a râului Răut, satul Isacova, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Isacova.

– **Raionul Străşeni:** ***Luncă cu bumbăcariţă***, cu suprafaţa de 20 ha, amplasamentul – valea râului Buda, Căpriana, parcelele 19-21, deţinătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Străşeni; ***Luncă cu bumbăcariţă***, cu suprafaţa de 15 ha, amplasamentul – zona de protecţie a rezervaţiei ştiinţifice „Codru", între parcelele 5, 9, 10 , deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Lozova".

– **Raionul Teleneşti:** ***Luncă cu firuţă***, cu suprafaţa de 20 ha, amplasamentul – afluentul râului Răut, satul Chiţcanii Vechi, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Chiţcanii Vechi; ***Luncă cu puccinelie gigantic***, cu suprafaţa de 30 ha, amplasamentul – lunca inundabilă a râului Ciulucul Mare, satul Verejeni, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Verejeni; ***Luncă cu puccinelie distanţată***, cu suprafaţa de 10 ha, amplasamentul – lunca inundabilă a râului Ciulucul Mijlociu, satul Verejeni, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Verejeni; ***Luncă cu vegetaţie halofită***, cu suprafaţa de 20 ha, amplasamentul – lunca inundabilă a râului Ciulucul Mare, satul Băneşti, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Băneşti; ***Luncă cu predominarea golomăţului***, cu suprafaţa de 20 ha, amplasamentul – lunca inundabilă a râului Ciulucul Mijlociu, satul Zgărdeşti, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Zgărdeşti; ***Luncă cu iarba-cîmpului gigantică***, cu suprafaţa de 8 ha, amplasamentul – afluentul râului Ciulucul Mijlociu, satul Mândreşti, deţinătorii de terenuri – Primăria satului Mândreşti.

– **Raionul Ungheni:** ***Luncă cu ovăzcior***, cu suprafaţa de 4 ha, amplasamentul – afluentul râului Cula, satul Cornova, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Năpădeni"; ***Luncă cu păiuş***, cu suprafaţa de 57 ha, amplasamentul – lunca inundabilă a râului Cula, satul Condrăteşti, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Condrăteşti"; ***Luncă cu coada-vulpii***, cu suprafaţa de 59,5 ha, amplasamentul – lunca inundabilă a râului Cula, satul Hârceşti, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Luceafărul"; ***Luncă cu păiuş***, cu suprafaţa de 21,4 ha, amplasamentul – lunca inundabilă a râului Cula, satul Hârceşti, deţinătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Luceafărul"; ***Luncă cu firuţă***, cu suprafaţa de 12,8 ha, amplasamentul – lunca inundabilă a râului Cula, satul Hârceşti, deţinătorii de terenuri – întreprinderea Agricolă „Luceafărul".

VIII. Grădinile dendrologice: ***Grădina Dendrologică din Chișinău***, cu suprafața de 83 ha, amplasamentul – municipiul Chișinău, str. George Enescu nr.5, deținătorii de terenuri – Primăria municipiului Chișinău.

IX. Monumentele de arhitectură peisajeră (prezentate pe raioane)

– Raionul Anenii Noi: ***Parcul Hârbovăț***, cu suprafața de 2,2 ha, amplasamentul – Ocolul silvic Hârbovăț, Vila Hârbovăț, parcela 33, subparcela 29, deținătorii de terenuri – Gospodăria Silvică de Stat Bender.

– **Raionul Călărași:** ***Alei de larice și tei, grupuri de conifere***, cu suprafața de 2 ha, amplasamentul – satul Rassvet, deținătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Codru”.

– **Raionul Criuleni:** ***Parcul din satul Bălăbănești***, cu suprafața de 5 ha, amplasamentul – satul Bălăbănești, deținătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Moldova”; ***Parcul din satul Micleşti***, cu suprafața – 2 ha, amplasamentul – satul Micleşti, deținătorii de terenuri – Școala Medie din satul Micleşti.

– **Raionul Nisporeni:** ***Parcul din satul Mileşti***, cu suprafața de 3 ha, amplasamentul – satul Mileşti, deținătorii de terenuri – Întreprinderea Agricolă „Mileşti”.

– **Raionul Orhei:** ***Parcul din satul Ivancea***, cu suprafața de 3 ha, amplasamentul – satul Ivancea, deținătorii de terenuri – Primăria satului Ivancea.

– **Municipiul Chișinău:** ***Grădina Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală***, cu suprafața de 0,075 ha, amplasamentul – str. M. Kogălniceanu nr. 82, deținătorii de terenuri – Ministerul Culturii; ***Parcul de cultură și odihnă „Valea Morilor”***, cu suprafața de 113,9 ha, amplasamentul – orașul Chișinău, deținătorii de terenuri – Primăria municipiului Chișinău.

X. Grădina Zoologică din Chișinău, cu suprafața de 20 ha, amplasamentul – municipiul Chișinău, bd. Dacia nr. 50/7, deținătorii de terenuri – Primăria municipiului Chișinău.

XI. Grădina Botanică din Chișinău, cu suprafața de 105 ha, amplasamentul – municipiul Chișinău, str. Pădurii nr. 18, deținătorii de terenuri – Academia de Științe a Moldovei.

Numărul ariilor naturale protejate pe raioane este prezentat în *tabelul 1*. Constatăm că în RDC a Republicii Moldova cel mai mare număr de arii naturale protejate de stat este în municipiul Chișinău – 92 arii protejate (87 arbori seculari, 1 grădină dendrologică, 1 grădină botanică, 1 grădină zoologică, 2 monumente de arhitectură peisajeră). Pe locul II se află raionul Călărași – 87 arii protejate (3 monumente ale naturii geologice și paleontologice, 3 monumente hidrologice, 1 monument al naturii botanic reprezentat de sector reprezentativ cu vegetație silvică, 70 arbori seculari, 5 rezervații naturale silvice, 4 rezervații peisajere și 2 monumente de arhitectură peisajeră). Pe ultimul loc din regiune se află raionul Ialoveni cu 5 arii protejate (3 monumente ale naturii geologice și paleontologice, 2 rezervații naturale silvice). Astfel, în total pe teritoriul Regiunii de Dezvoltare Centru a Republicii Moldova sunt situate 401 arii naturale protejate de stat (1 parc național, 3 rezervații științifice, 28 monumente ale naturii geologice și paleontologi-

ce, 14 monumente ale naturii hidrologice, 4 monumente al naturii botanice reprezentate de sectoare reprezentative cu vegetaţie silvică, 276 arbori seculari, 26 rezervaţii naturale silvice, 3 rezervaţii naturale de plante medicinale, 20 rezervaţii peisajere, 1 rezervaţie de resurse, 14 arii cu management multifuncţional, 8 monumente de arhitectură peisajeră, 1 gradină dendrologică, 1 grădină botanică şi 1 gradină zoologică), ceea ce facilitează practicarea ecoturismului în această regiune.

Tabelul 1

Efectivul ariilor naturale protejate de stat din Regiunea de Dezvoltare Centru a Republicii Moldova

Raionul	**Parcuri naţionale**	**Rezervaţii ştiinţifice**	**Monumente ale naturii**				**Rezervaţii naturale**		**Rezervaţii peisajere**	**Rezervaţii de resurse**	**Arii cu management multifuncţional**	**Grădini dendrologice / botanice**	**Monumente de arhitectură peisajeră**	**Grădini zoologice**	**Total fără arbori seculari**	**Total (inclusiv arbori seculari)**
					Botanice											
			Geologice şi paleontologice	**Hidrologice**	**Sectoare reprezentative cu vegetaţie silvică**	**Arbori seculari**	**Silvice**	**De plante medicinale**								
Anenii Noi			1		1	48	1		2				1		**6**	**54**
Călărași			3	3	1	70	5		4				1		**17**	**87**
Criuleni			3	1	2		2						2		**10**	**10**
Dubăsari		1	1	1		17			1						**4**	**21**
Hâncești				1		1	6	2	1						**10**	**11**
Ialoveni			3				2								**5**	**5**
Nisporeni			2			4	3	1	3				1		**10**	**14**
Orhei	1		4	3		7	2		2	1	1		1		**14**	**21**
Rezina			4	1		1			2						**7**	**8**
Străşeni		1	2			30	2		1		2				**8**	**38**
Șoldănești			3	3		2	1		3						**10**	**12**
Telenești				1		2	2				6				**9**	**11**
Ungheni		1	2			7			1		5				**9**	**16**
Mun. Chişinău						87						1/1	2	1	**5**	**92**
Total	**1**	**3**	**28**	**14**	**4**	**276**	**26**	**3**	**20**	**1**	**14**	**2**	**8**	**1**	**124**	**401**

CONCLUZII

RDC deţine un patrimoniu ecoturistic valoros, cu potenţial mare de valorificare. În pofida acestui fapt, ecoturismul în această regiune este încă un segment destul de îngust al pieţei turistice, confruntat cu numeroase probleme: promovarea modestă la nivel naţional şi internaţional; existenţa unei oferte limitate, slab diversificate; slaba dezvoltare a infrastructurii specifice ecoturismului la nivelul ariilor protejate; nivelul redus de pregătire a celor angajaţi în domeniu etc. Transformarea arealului RDC în destinații ecoturistice cu notorietate la nivel național și internațional va contribui la prestarea unor servicii turistice de calitate, la protejarea și conservarea resurselor naturale și indirect la creșterea calității vieții comunităților umane locale.

Referințe:

1. *Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat nr. 1538-XIII din 25.02.98.* Disponibil: egis.md/cautare/getResults?doc_id=131979&lang=ro# [Accesat: 02.09.2023].
2. BRAN, F., SIMON, T., NISTOREANU, P. *Ecoturism*. Bucureşti: Ed. Economică, 2000. 175 p. SBN 973-590-302-4
3. GHEORGHILAS, A. *Geografia turismului*. Metode de analiză în turism. București: Ed. Universitară, 2014, 280 p. ISBN: 978-606-28-0065-9
4. COCÎRȚĂ, P. *Ariile naturale protejate în Republica Moldova – statutul de management*: probleme și soluții. Conferinţa Internaţională „Mediul și schimbarea climei: de la viziune la acțiune”. Chișinău, Rep. Moldova, 5-6 iunie 2015, p.120 -123. ISBN 978-9976-9898-7-9
5. DAVID, A. ș.a. *Ariile naturale protejate din Moldova. Vol. 1. Monumente ale naturii: geologice, paleontologice, hidrologice, pedologice*. Chișinău: Știința, 2016. 176 p. ISBN 978-9975-85-058-2
6. POSTOLACHE, Gh. *Ariile naturale protejate din Moldova. Vol. 2. Arbori seculari*. Chișinău: Știința, 2015. 180 p. ISBN 978-9975-67-967-1
7. POSTOLACHE, Gh., LAZU, Șt. *Ariile naturale protejate din Moldova. Vol. 3. Rezervații silvice.* Moldova. Chișinău: Știința, 2018. 212 p. ISBN 978-9975-85-151-0
8. POSTOLACHE, Gh. ș.a. *Ariile naturale protejate din Moldova. Vol. 4. Pajiști și monumente de arhitectură peisajeră*. Chișinău: Știința, 2017. 180 p. ISBN 978-9975-85-100-8
9. SOCHIRCĂ, V., BEJAN, I. *Resurse turistice* (suport de curs). Chişinău: CEP USM, 2011. 140 p. ISBN 978-9975-71-083-1.

Lucrare realizată în cadrul Proiectului Federal 23-IC-11132762-107 Moldova Eco-Tourism Blended Learning Training Program, finanțat de Serviciul American pentru Păduri (USFS din SUA)